

Arkivverket

5. juli 23

Rapport: Brev til julenissen – Global kjendis med postadresse i en norsk småby.

Vi viser til vår søknad om utviklingsmidler: «Brev til julenissen. Global kjendis med postadresse i en norsk småby» og tildelingsbrev datert 11.12.2020 samt informasjon fra oss underveis datert: 28.06.21 og 16.03.22. Vi beklager sen rapport, men prosjektet har vært veldig omfattende.

Mål for prosjektet

Hovedmålet med prosjektet var å bevare, digitalisere og publisere arkivene «Tregaardens Julehus» og «Julenissen, 1440 Drøbak». Ved å tilgjengeliggjøre dem for allmenheten reises det samtidig noen etiske spørsmål. Brev og kort som er sendt til Julenissen, 1440 Drøbak, er sendt i fortrolighet. Avsender har ikke hatt kjennskap til mottaker, men har ment at brevet skulle leses av julenissen.

Et delmål var å få ordnet, katalogisert og tilgjengeliggjort arkivene. De to arkivene finnes på Arkivportalen.no på følgende lenker:

«Treegaardens Julehus»: https://www.arkivportalen.no/entity/nb-AFM_arkiv000000020305?ins=AFM

«Julenissen, 1440 Drøbak»: https://www.arkivportalen.no/entity/nb-AFM_arkiv000000020666?ins=AFM

Et delmål var å bidra i formidlingsprosjekter. Her ble det nevnt i søknaden samarbeid med Frogn kommune. Imidlertid har dette blitt noe redusert, blant annet fordi

kompetansen om personvern gjorde at vi avventet til siste delmål, en veileder, var utformet. Imidlertid har arkivene vært formidlet gjennom juleutstillinger i MiA-Avistegnernes hus samt på en messe i Lillestrøm. Prosjektet har også blitt formidlet gjennom MiA sine nettsider og sosiale medier.

Det ble også laget en film for å fortelle litt av historien. Her kan dere lese mer:

<https://mia.no/museumstjenesten/arkivet-etter-tregaardens-julehus-drobak>

<https://mia.no/museumstjenesten/arkivet-julenissen-1440-drobak>

<https://mia.no/museumstjenesten/brev-til-julenissen>

Filmen kan dere se her:

<https://www.youtube.com/watch?v=5Gz16P7jkfY>

Et siste delmål var å utarbeide en veileder. Både på forhånd og gjennom ordningen av arkivene ble det veldig tydelig at det måtte utformes noen retningslinjer for bruk/publisering fordi det må tas betydelig hensyn til retningslinjer for personvern.

Fremdrift/gjennomføring

MiA hadde som mål i søknaden å starte opp prosjektet januar 2021. Imidlertid førte både Covid-19 og andre arkivprosjekter til en noe forsinket oppstart. I perioden mai/juni 2021 ble arkivet etter bedriften Tregaardens Julehus ordnet, katalogisert og tilgjengeliggjort. Dette bedriftsarkivet utgjør ferdig ordnet om lag 10 hyllemeter. Arkivet inneholder blant annet korrespondanse, brev til og fra nissen samt trykksaker.

August 2021 startet arbeidet med ordning, katalogisering og tilgjengeliggjøring av brev tilhørende arkivet «Julenissen, 1440 Drøbak». Et estimat tilsier at det var 250 000 norske brev som ble sortert. De norske brevene ble publisert på Arkivportalen.no januar 2022.

Deretter startet arbeidet med brevene sendt fra utlandet. I søknaden ble det nevnt at dette kunne være klart mer krevende enn et vanlig ordningsprosjekt. Det skyldes blant annet at mange brev er sendt på språk som registrarene/arkivarene ikke kan lese. Det viste seg at mange brev fra utlandet var på engelsk, selv om det ikke kom fra et engelsktalende land. Men, det var også mange ulike språk representert. De utenlandske brevene ble publisert på Arkivportalen.no høsten 2022.

Ordningen av arkivet Julenissen, 1440 Drøbak pågikk i en lang periode og det var betydelig grad av frivillig arbeidskraft med i arbeidet. For det første var det en medarbeider i MiA som brukte fritiden sin på å grovsortere arkivet på land. Det skyldtes at arkivet ble avlevert usortert i søppelsekker. For det andre har det vært flere deltakere gjennom MiAs traineeprogram og arbeidsutplassering fra NAV/gjennom arbeidsopptreningsprogrammer. Uten deres innsats hadde prosjektet fortsatt pågått. Samtidig har det gitt noen utfordringer fordi det er oppdaget noe feilsortering. Dette vil bli rettet opp under arbeidet med digitalisering fremover.

Totalt sett utgjør arkivet Julenissen, 1440 Drøbak om lag 50 hyllemeter ferdig ordnet arkiv. Arkivet representerer 117 landområder. For nærmere detaljer om arkivet, se veileder som følger som vedlegg samt oversikt over landområder. Arbeidet med dette arkivet viste seg å være veldig stort og omfattende noe som også er noe av årsaken til forsinkelsen på avslutningen av prosjektet. Dette prosjektet omfatter brev perioden 1989-2019. I tillegg har Frogn kommune ønsket å ta inn brev fra 2020-2022. MiA sin innsamling av dette arbeidet vil avsluttes etter dette.

I 2022 ble det digitalisert (avfotografering) et utvalg norske brev samt Russland og Ukraina. De er avfotografert av MiAs fotograf. MiA har begrensede ressurser i digitaliseringslabben og fordi det er et stort behov for å digitalisere både foto, gjenstander og arkiv så måtte det gjøres et utvalg. Digitaliserte brev er publisert på Digitalarkivet:

https://media.digitalarkivet.no/db/browse?depository%5B%5D=173&archives%5B%5D=nb-AFM_arkiv000000020666&start_year=&end_year=&text=

MiA vil fortsette å digitalisere brev etter behov (for eksempel til bruk i formidling). Brevene som er publisert, er klausulert. Se veilederen som ligger vedlagt for mer informasjon. Det er imidlertid mulig for MiA å gi forskere og andre tilgang uten fysisk tilstedeværelse. Ellers vil arkivet være tilgjengelig fysisk.

Da arbeidet med sikring, bevaring og tilgjengeliggjøring var slutført, begynte arbeide med å utforme en veileder. Det har krevd en del lesing av litteratur og diskusjon. Utkast til veileder har også vært drøftet med Datatilsynet og Arkivverket. MiA har ikke vært i dialog med OsloMet som skissert i søknaden. Det kan snarere bli et samarbeid i etterkant dersom det er aktuelt med forskning på feltet. Veilederen ligger vedlagt i pdf format. Veilederen redegjør for de ulike problemstillingene formidlingen av arkivet reiser. Det har vært lærerikt for arkivarene/registrarene i MiA å arbeide med disse problemstillingene.

MiA takker for utviklingsmidlene som har gjort prosjektet «Brev til julenissen Global kjendis med postadresse i en norsk småby» mulig. Dette hadde ikke vært gjennomførbart uten eksterne midler da museets vanlige driftsmidler ikke strekker til så store prosjekter.

Vedlegg:

✓ Veileder

Med vennlig hilsen

Sign.

Joel Boaz

avd dir Viten, Vern og Utdanning

Katja Nicolaysen

Konservator NMF/arkivar

MiA